

Bruxelles, 7.4.2016.
COM(2016) 95 final/2

Revised version of document COM(2016) 95 final of 08.03.2016
in view of additional information on Cyprus.
Concerns all language versions.

The text shall read as follows:

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOJ SREDIŠNJOJ BANCI I EUROSČUPINI**

**Europski semestar 2016: procjena napretka u provedbi strukturnih reformi te
sprječavanju i ispravljanju makroekonomskih neravnoteža i rezultati detaljnih
preispitivanja u skladu s Uredbom (EU) br. 1176/2011**

{SWD(2016) 71 to SWD(2016) 96} and {SWD(2016) 120}

1. UVOD

Europski semestar važno je sredstvo za provedbu reformi na nacionalnoj razini i na razini EU-a. Njime se usredotočuju i koordiniraju nastojanja svih država članica u pogledu makroekonomskih, proračunskih i strukturnih reformi. Slijedom Komunikacije Komisije o koracima prema dovršetku ekonomske i monetarne Unije¹, Europskim semestrom 2016. nastavlja se unaprjeđivati pojednostavnjeni postupak pokrenut u 2015.

Njime se integriraju dimenzija europodručja i nacionalna dimenzija te se veći naglasak stavlja na zapošljavanje, socijalni učinak, ulaganja i konkurentnost. Njime se potiče konvergentnost i podupire provođenje reformi sredstvima iz europskih fondova, a pogotovo iz europskih strukturnih i investicijskih fondova te tehničke pomoći.

U Godišnjem pregledu rasta za 2016.² Komisija je naglasak stavila na potrebu da se oporavak konsolidira te da se uspostavi njegova održivost i ubrza postupak pozitivne konvergencije. Izazovi i prioriteti europodručja navedeni su i u preporukama u pogledu ekonomske politike europodručja.³ Nastojanje da se poboljša ekonomska i socijalna konvergencija nužno je za rješavanje razlika među državama članicama i unutar njih. U tom svjetlu, Komisija je pozvala države članice da iskoriste postojeći umjereni oporavak kako bi nastojanja politika usredotočile na sljedeća tri prioriteta: ponovno pokretanje ulaganja, provedbu strukturnih reformi radi modernizacije gospodarstva EU-a te odgovorne fiskalne politike.

Izvješća po državama članicama u okviru Europskog semestra 2016. izdana su u trenutku kada je ključno poticati gospodarski oporavak i osigurati da se temelji na potrebnim mjerama i politikama kako bi se potaknuo dodatni rast. Iz izvješća proizlazi da države članice rade na tome. Iako će za uspjeh nekih reformi možda biti potrebne godine, strukturne reforme će s vremenom osigurati dodatnu osnovu za održivi rast, konkurentno gospodarstvo, zapošljavanje i ulaganja. S obzirom na brzinu potencijalnih promjena makroekonomskih uvjeta u globaliziranom gospodarstvu, potrebno je hitno na najbolji mogući način iskoristiti trenutačne čimbenike koji su pogodni za rast i ubrzati ritam reformi kako bi se ojačalo konkurentnost Europske unije. Ekonomskim i socijalnim politikama potrebno se pobrinuti i za nedavni priljev migranata i izbjeglica, a pogotovo za njihove neposredne potrebe i integraciju na tržište rada.

Za postizanje uspješnih rezultata ključna je bliska suradnja nacionalnih parlamenata, socijalnih partnera, civilnog društva i drugih dionika u izradi i provedbi reformi. Nužno je jačati učinkovitost i preuzimanje odgovornosti za provedbu reformi u državama članicama. To proizlazi iz smjernica koje je Komisija dala državama članicama o postupku pripreme nacionalnih programa reformi. Komisija je isto tako uspostavila bliskije kontakte sa socijalnim partnerima na europskoj razini i na nacionalnim razinama radi rasprave o glavnim etapama europskog semestra. Potrebno je dodatno ojačati i predanost civilnog društva provedbi strategije Europa 2020.

Izvješća po državama članicama koja su izrađena za 27 država članica⁴ sadrže pregled općih gospodarskih i socijalnih kretanja u svakoj državi članici. U izvješćima se

---

¹ COM (2015) 600.

² COM (2015) 690.

³ Dokument Vijeća 14860/1/15 REV 1, kako ga je potvrdilo Europsko vijeće na sastanku 18. – 19. veljače 2016.

⁴ Osim Grčke na koju se primjenjuje program makroekonomske pomoći. Program prilagodbe u okviru Europskog stabilizacijskog mehanizma završio je za Cipar 31. ožujka 2016., čime je omogućeno da se ta država članica ponovno uključi u redoviti ciklus koordinacije europskih ekonomskih politika još tijekom 2016.

procjenjuje napredak postignut u rješavanju problema utvrđenih u preporukama po državama članicama za 2015.⁵ te ona za 19 država članica sadržavaju detaljna preispitivanja u okviru postupka zbog makroekonomskih neravnoteža. Na temelju te analize Komisija za više država članica predlaže ažuriranje statusa u okviru tog postupka. Izvješća također obuhvaćaju područja koja imaju makroekonomsku važnost kao što su klimatska i energetska politika na koje se primjenjuju zasebni politički postupci⁶.

U analizi se razmatra i proračunsko stanje država članica. Temelji se na najnovijoj ekonomskoj prognozi Komisije⁷ i mišljenjima Komisije o nacrtima proračunskih planova država članica europodručja za 2016., objavljenima u studenome 2015., i na smjernicama⁸ koje je Komisija donijela prošle godine o tome kako osigurati da se zajedničkim fiskalnim okvirom podupire plan EU-a za rast i zapošljavanje.

Izvješćima po državama članicama detaljnije se analiziraju prepreke ulaganjima koje je Komisija uočila prošle godine te ih iznijela s Godišnjim pregledom rasta za 2016. Potrebno je da države članice u kontekstu europskog semestra blisko surađuju međusobno i s institucijama EU-a kako bi uklonile te prepreke i kako bi ostvarile ciljeve trećeg stupa plana ulaganja za Europu⁹.

Izvješća po državama članicama su polazište za dijalog s državama članicama o ekonomskim i socijalnim izazovima s kojima se suočavaju. Ti bi dijalozi, uz preporuku za europodručje, trebali biti osnova za pripremu nacionalnih programa reformi koji će se dostaviti u travnju. U načelu, Komisija neće davati preporuke o pitanjima koja nisu utvrđena kao izazovi u izvješćima po državama članicama te će za svaku državu članicu predložiti ograničeni broj preporuka. One će se primjereno razlikovati ovisno o ozbiljnosti izazova, što proizlazi iz situacije specifične za pojedinu državu članicu u okviru postupka zbog makroekonomskih neravnoteža.

2. GOSPODARSKI KONTEKST

Europsko se gospodarstvo počelo umjereno oporavljati, dok su se vanjski rizici povećali. Zabilježivši porast BDP-a od samo otprilike 3 % u 2015., oporavak svjetskog gospodarstva počeo se usporavati te je obilježen brojnim rizicima.¹⁰ Dok najveća napredna gospodarstva nastavljaju s oporavkom ili stabilizacijom, mnoga tržišna gospodarstva u usponu suočavaju se s drugačijim izgledima. Očekuje se da će se rast u Kini dodatno usporiti, što će uglavnom utjecati na druga gospodarstva u usponu i razvoju te na globalne tokove kapitala.

Europsko gospodarstvo dosad je uglavnom uspjelo prebroditi rizike, ali se sve više osjeća učinak manje povoljnog vanjskog okruženja. Ponovnim padom cijena energenata trebalo bi se ojačati kupovnu moć kućanstava. Priljev dosad neviđenog broja izbjeglica i migranata uzrokovao je dodatne javne rashode zbog povećanog primitka i drugih mjera povezanih s izbjeglicama. Monetarni uvjeti trebali bi i dalje biti vrlo prilagodljivi, a očekuje se da će fiskalna politika ove godine doprinijeti oporavku. Međutim, negativna prelijevanja zbog sporog rasta izvan EU-a mogla bi biti veća od izravnog trgovinskog učinka. Niske cijene

---

⁵ S obzirom na to da je Cipar do ožujka 2016. bio obuhvaćen programom financijske prilagodbe, u srpnju 2015. toj državi nisu bile upućene preporuke, te stoga izvješće za tu državu ne obuhvaća tu ocjenu.

⁶ COM (2015) 572, Stanje energetske unije 2015.; COM (2015) 576, Izvješće o napretku mjera klimatske politike.

⁷ Europska komisija, Europska ekonomska prognoza, zima 2016.

⁸ COM (2015) 12.

⁹ COM (2014) 903.

¹⁰ Europska komisija, Europska ekonomska prognoza, zima 2016.

robe također bi mogle predstavljati rizik ako dovedu do nestabilnosti svjetskog gospodarstva. Nedavno je došlo do znatnog povećanja volatilnosti financijskog tržišta. Pogotovo su izrazito padale cijene dionica banaka, a premije za rizik države su se povećale za neke države članice.

Oporavak u EU-u i dalje je spor i nestabilan, što pokazuje da je potrebno ubrzati strukturne reforme, potaknuti ulaganja i izgraditi konkurentnije gospodarstvo.

Oporavak je slab s vremenskog aspekta i u usporedbi s drugim naprednim gospodarstvima. Predviđa se da će gospodarski rast EU-a ove godine iznositi 1,9 % te da će u 2017. porasti na 2 %. Očekuje se da će se stope nezaposlenosti nastaviti smanjivati sa 9,5 % u 2015. na 9 % u 2016. u EU-u te da će to smanjenje biti naglašenije u državama članicama u kojima su provedene reforme tržišta rada. Očekuje se da će privatna potrošnja i dalje biti glavni pokretač rasta uz poboljšanja na tržištima rada i rast realnog raspoloživog dohotka. S obzirom na to da slabljenje potražnje u svijetu smanjuje mogućnosti za oporavak potaknut izvozom,

bit će potrebno da se ulaganja koja su trenutačno slaba porastu kako bi se održalo gospodarski oporavak na široj osnovi i trenutačno negativna kretanja usmjerilo prema potencijalnom rastu.

3. NAPREDAK U PROVEDBI PREPORUKA PO DRŽAVAMA ČLANICAMA

U kontekstu opće makroekonomske stabilizacije države članice ostvarile su određeni napredak u rješavanju problema navedenih u preporukama po državama članicama iz 2015. Izvješća po državama članicama za 2016. upućuju na to da je godišnji napredak na sličnoj razini. Dugoročnije gledano, očito je da je za provedbu ključnih reformi potrebno više vremena. Razlog tome mogu biti složenost reformi koje je potrebno provesti, kao što su reforma tržišta rada i proizvoda, mirovinskih sustava i bankarskog sektora, i raspored nacionalnih izbora. U brojnim su se državama članicama (Danska, Estonija, Irska, Španjolska, Hrvatska, Poljska, Portugal i Slovačka) nacionalni parlamentarni ili predsjednički izbori održali u 2015. ili početkom 2016. Broj i opseg preporuka po državama članicama izdanih u 2014. i 2015. također su se promijenili. Komisija će svoju potpunu ocjenu iznijeti u svibnju u okviru prijedloga novih preporuka po državama članicama.

Općenito, Europa napreduje prema ispunjenju dijela ciljeva strategije Europa 2020. Države članice dobro napreduju prema ispunjenju ciljeva u pogledu klimatskih promjena i energetike, te je vjerojatno da će većina država članica do 2020. postići svoje ciljeve u području smanjenja emisija, održive energije i energetske učinkovitosti. Prema najnovijim dostupnim podacima, EU je isto tako na dobrom putu da ostvari ciljeve u području obrazovanja jer je 17 država članica već ostvarilo ciljeve u pogledu ranog napuštanja školovanja, a 12 ih je ostvarilo ciljeve u pogledu stjecanja visokog obrazovanja. Iako će brojnim državama članicama još uvijek biti teško ostvariti cilj u pogledu zapošljavanja, stanje u pogledu zaposlenosti poboljšalo se u gotovo svim državama članicama. Krajem 2015. zaposlenost je porasla za 1,1 % i dosegla razinu od 70,5 % koju je imala prije krize. Stopa zaposlenosti brže se povećava kod žena, iako je jaz između muškaraca i žena još uvijek znatan. Potrebno je uložiti dodatne napore kako bi se smanjio jaz stope zaposlenosti između muškaraca i žena. Rashodi za istraživanje i razvoj kao postotak BDP-a također su se povećali u otprilike pola država članica, ali se i dalje čini da će cilj EU-a biti teško ostvariti. U ostvarivanju cilja u pogledu siromaštva postoje određeni problemi jer se u Europi zbog gospodarske krize povećao broj osoba koje su suočene s rizikom od siromaštva ili socijalne isključenosti. No novija kretanja su pozitivnija, jer se čini da se broj osoba koje su suočene s rizikom od siromaštva ili socijalne isključenosti smanjio u više od pola država članica. Čini se da se to kretanje nastavilo u 2015. u skladu s boljim uvjetima u pogledu zaposlenosti. Prilog 2. sadržava pregled svih ciljeva strategije Europa 2020.

4. RJEŠAVANJE MAKROEKONOMSKIH NERAVNOTEŽA

Države članice EU-a i europodručja ostvaruju napredak u pogledu uravnoteženja svojih gospodarstava. Neke su neravnoteže nastale tijekom krize, ali ih je mnogo postojalo već i prije početka krize te su one pridonijele jakom učinku krize. Uspostava održivog uravnoteženja gospodarstava EU-a važna je ne samo za pojedinačne države članice, nego za EU i europodručje u cjelini, kako bi otpornost na buduće šokove bila bolja te se ostvario održiviji, kohezivniji i veći rast.

Detaljno preispitivanje sadržava sveobuhvatnu analizu neravnoteža zabilježenih u državama članicama. U detaljnim preispitivanjima razlikuju se prilagodbe zbog cikličkih čimbenika i one koje su rezultat strukturnih reformi te se potvrđuje da samo prilagodbe koje su rezultat strukturnih reformi mogu biti osnova za održivi rast. S obzirom na važnost trgovine i financijskih veza između država EU-a, analizom se u obzir uzimaju i prekogranične implikacije uravnoteživanja te se ukazuje na to da je potrebno da se analiza provodi i u državama koje imaju velike zalihe vanjskih obveza i u onima s viškovima. I dalje je hitno potrebno smanjiti razine duga. Iako u nekim slučajevima smanjenje javnog ili privatnog duga napreduje, zbog njihovih visokih razina gospodarstva i dalje mogu biti osjetljiva na potencijalne šokove. U drugim slučajevima niske razine duga koji je u porastu mogu upozoravati na sve veću ranjivost.

4.1. Uravnoteživanje u EU-u i u europodručju

Prilagodbu postojećih neravnoteža otežava nekoliko čimbenika. Postupak razduživanja otežavaju ograničeni nominalni rast i vrlo niske razine inflacije. Slabljenje potražnje u svijetu smanjuje mogućnost oporavka na temelju izvoza. Trajno visoka nezaposlenost u nekim državama članicama može utjecati na smanjenje potencijalnog rasta proizvodnje i zbog gubitka vještina i zaposljivosti.

U tijeku je ispravljanje vanjskih neravnoteža. U državama s velikim vanjskim obvezama, visoki deficiti tekućeg računa iz razdoblja prije krize znatno su smanjeni ili su prešli u viškove. Uz pomoć vanjskih čimbenika, troškovna konkurentnost uglavnom se poboljšala. U nekim državama članicama postoje dokazi o strukturnim prilagodbama u smislu preusmjerenja resursa u sektor razmjenjivih dobara. Tekući račun europodručja trenutačno bilježi jedan od najvećih viškova na svijetu. Višak nekoliko država članica ističe se u pogledu veličine i pokazuje da su unutarnja potražnja i ulaganja ograničeni.

Ugroženosti povezane s povećanim razinama duga i dalje uzrokuju zabrinutost. U većini država članica u tijeku je postupak čišćenja bilanci, a provodi se razduživanje kućanstava i korporativnog sektora. Međutim, to je razduživanje često povezano sa smanjenom potrošnjom. U nekim državama, razina privatnog duga u odnosu na BDP smanjila se zbog snažnog oporavka rasta. U nekim državama članicama zaliha obveza i dalje bilježi nezapamćeno visoku razinu. U državama u kojima pritisci razduživanja otežavaju oporavak i smanjuju izgleda za ulaganja i potrošnju potrebno se dodatno usredotočiti na stvaranje uvjeta kojima bi se poboljšala produktivnost i konkurentnost kako bi se smanjilo učinak razduživanja na rast i zaposlenost.

Bankarski sektor povećao je svoju kapitalizaciju, ali pritisci su i dalje prisutni i povezani sa smanjenjem kvalitete kredita i imovine te sa slabom profitabilnošću. Banke su ostvarile znatan napredak u prilagodbi svojih bilanci i bankarske su institucije uglavnom dobro kapitalizirane i likvidne. Istovremeno, zbog kombinacije nekoliko čimbenika, bankarski sektor u nekim zemljama još uvijek ima veliki udio loših kredita i imovine slabe kvalitete. Ako se te slabosti ne riješi, one mogu dovesti do slabog rasta kredita i njihove neoptimalne

dodjele. Nadalje, okruženje slabog rasta i niskih kamatnih stopa utječe na dobit bankarskog sektora.

Kako bi se olakšalo preraspodjelu resursa među društvima, sektorima i regijama te povećalo produktivnost, konkurentnost i održivo zapošljavanje potrebne su strukturne reforme. Države članice moraju poboljšati preraspodjelu postojećih resursa tako što će ih preusmjeriti u sektore razmjenjivih dobara i u najproduktivnija poduzeća koja posluju u svakom sektoru gospodarstva. Tome mogu pridonijeti reforme kojima se otvaraju tržišta proizvoda i usluga, a kojima se isto tako potiče unutarnje tržište EU-a, i strukturne reforme kojima se uklanjanju prepreke slobodnom kretanju robe i usluga.

4.2. Provedba postupka zbog makroekonomskih neravnoteža

Komisija je poboljšala transparentnost postupka zbog makroekonomskih neravnoteža. Ocjene u izvješćima po državama članicama odražavaju obveze iz Komunikacije Komisije o koracima prema dovršetku ekonomske i monetarne Unije¹¹, a pogotovo onu o većoj transparentnosti u provedbi postupka. Nalazi detaljnih preispitivanja učinkovitije su izneseni u izvješćima po državama članicama s pomoću tablica sažetaka u kojima se opisuju izvori neravnoteža i ilustriraju glavni zaključci u pogledu kretanja relevantnih gospodarskih varijabli, odgovora u okviru politika i preostalih jazova u okviru politika. Službe Komisije izdat će i zbirku u kojoj će u jednom dokumentu objediniti relevantne informacije o postupku zbog makroekonomskih neravnoteža.

Komisija pojednostavnjuje i utvrđuje kategorije makroekonomskih neravnoteža. Kako bi se osigurala učinkovitija i jednostavnija komunikacija, kategorije makroekonomskih neravnoteža ove su godine smanjene s postojećih šest na četiri: bez neravnoteža, neravnoteže, prekomjerne neravnoteže i prekomjerne neravnoteže s korektivnim mjerama. Te se kategorije neće mijenjati u sljedećim godinama. U slučaju neravnoteža ili prekomjernih neravnoteža provodit će se posebno praćenje koje će se prilagođavati ovisno o težini temeljnih izazova. Preporuke po državama članicama prilagodit će se kako bi odražavale prirodu neravnoteža u svjetlu mjera reforme koje su države članice predložile u nacionalnim programima reformi.

Tablica 1.: Kategorizacija neravnoteža u postupku zbog makroekonomskih neravnoteža

Prethodne kategorije	Pojednostavnjene kategorije
Bez neravnoteža	Bez neravnoteža
Neravnoteže zbog kojih su potrebne mjere politike i praćenje	
Neravnoteže zbog kojih su potrebne odlučne mjere politike i praćenje	Neravnoteže
Neravnoteže zbog kojih su potrebne odlučne mjere politike i posebno praćenje	
Prekomjerne neravnoteže zbog kojih su potrebne odlučne mjere politike i posebno praćenje	Prekomjerne neravnoteže
Prekomjerne neravnoteže s korektivnim mjerama*	Prekomjerne neravnoteže s korektivnim mjerama

*Kategorija „prekomjerne neravnoteže s korektivnim mjerama” podrazumijeva pokretanje postupka zbog prekomjernih neravnoteža na temelju Uredbe (EU) br. 1176/2011.

¹¹ COM (2015) 600.

Preljevanja na druge države i sustavni problemi također se uzimaju u obzir prilikom detaljnih preispitivanja. Pri utvrđivanju i ocjeni makroekonomskih neravnoteža uzima se u obzir činjenica da je potreban koordinirani pristup na razini europodručja kako bi se riješio problem neravnoteža i istovremeno poticao oporavak. Cilj je postupka zbog makroekonomskih neravnoteža sprječavanje i smanjenje neravnoteža koje bi mogle štetiti samoj državi članici, europodručju ili EU-u. Komisija je u Izvješću o mehanizmu upozoravanja za 2016.¹², koje je objavljeno uz Godišnji pregled rasta za 2016., smatrala da bi u 19 država članica trebalo provesti detaljno preispitivanje kako bi se detaljnije ocijenilo težinu mogućih neravnoteža.

Ove godine manji broj država članica bilježi neravnoteže u odnosu na prethodnu godinu. Od 19 država članica za koje je utvrđena potreba za detaljnijom analizom, detaljnim preispitivanjima pokazalo se da šest država članica ne bilježi neravnoteže, sedam država članica bilježi neravnoteže, a šest država članica bilježi prekomjerne neravnoteže. Komisija će svoje ocjene stanja u Hrvatskoj i Portugalu preispitati u svibnju, uzimajući u obzir razinu ambicioznosti njihovih nacionalnih programa reformi. U Prilogu 3. sažeto su prikazani rezultati detaljnog preispitivanja prema državama članicama.

Tablica 2.: Rezultati detaljnog preispitivanja za 2016. (pojednostavnjene kategorije)

Bez neravnoteža	BE, EE, HU, AT, RO, UK
Neravnoteže*	DE, IE, ES, NL, SI, FI, SE
Prekomjerne neravnoteže*	BG, FR, HR, IT, PT, CY

*Za kategorije „neravnoteže” i „prekomjerne neravnoteže” potrebno je posebno praćenje koje će se prilagođavati ovisno o težini izazova.

U skladu s pojednostavnjenim kategorijama postupka zbog makroekonomskih neravnoteža nadzor će uključivati posebno praćenje za sve države članice na koje se odnose neravnoteže i prekomjerne neravnoteže. Posebnim praćenjem trebao bi se osigurati pojačani nadzor odgovora u okviru politika na utvrđene neravnoteže s pomoću intenzivnijeg dijaloga s nacionalnim nadležnim tijelima, misija stručnjaka i redovitih izvješća o napretku o kojima je potrebno raspraviti sa svim državama članicama. Takvi će kontakti ujedno pomoći u praćenju i provedbi preporuka državama članicama u predmetnim državama članicama. Praćenje može varirati ovisno o točnoj vrsti neravnoteže. U pravilu će se države članice koje bilježe prekomjerne neravnoteže pozornije pratiti. Na države članice iz kategorije „prekomjerne neravnoteže s korektivnim mjerama” primjenjuje se postupak zbog prekomjernih neravnoteža, a koji čine preporuke u okviru politika za uklanjanje neravnoteža i praćenje u okviru plana korektivnog djelovanja.

¹² COM (2015) 691.

5. REFORME PREMA DRŽAVAMA ČLANICAMA

U većini država članica ostvaren je napredak u provedbi reformi. Ta nastojanja u pogledu provedbi reformi potrebno je održavati i poboljšavati, kako bi se gospodarstva pripremila za buduće šokove i kako bi se uspostavila konkurentnost. Snaga i održivost oporavka ovise o brzini i učinkovitosti donošenja reformi i njihove provedbe. Fondove EU-a, a pogotovo europske strukturne i investicijske fondove može se i treba upotrijebiti za lakšu provedbu reformi. Iako su u prošlogodišnjim preporukama po državama članicama prepoznati problemi koji su bili u središtu raspravama o ekonomskoj i socijalnoj politici u državama članicama, u nekoliko slučajeva izvješća po državama članicama upućuju na novi razvoj situacije, kao što je priljev migranata i izbjeglica.

Kvalitativni aspekti reformi važni su za uspjeh. Učinkovita raspodjela resursa prema produktivnijim poduzećima povećala bi produktivnost i stope rasta. Nadalje, njome bi se povećala ulaganja učinkovitijih poduzeća, čime bi se ojačalo dugoročni potencijal rasta gospodarstva država članica. Potrebno je određeno vrijeme kako bi reforme na tržištima proizvoda, usluga i rada počele davati rezultate, ali njima se pokreće ta preraspodjela resursa kojom se aktiviraju ulaganja i modernizira proizvodna osnova gospodarstva EU-a.

Na razini država članica potrebne su reforme kojima bi se dopunile reforme poduzete na razini EU-a. Na razini EU-a dogovoren je niz reformi u područjima politika i alata kojima je cilj osigurati bolje poslovno okruženje i sigurnije i stabilnije regulatorno okruženje, kao što su strategija jedinstvenog tržišta, jedinstveno digitalno tržište, energetska unija, unija tržišta kapitala, paket o kružnom gospodarstvu i agenda za bolju regulativu. U odjeljku koji slijedi opisan je napredak država članica u provedbi reformi u područjima utvrđenima u prošlogodišnjim preporukama po državama članicama.

5.1. *Ponovno pokretanje ulaganja*

Kako bi se poboljšalo uvjete za ulaganja potrebno je djelovati u više područja. Potrebno je privući više privatnog financiranja za ulaganja u realno gospodarstvo i kako bi se osiguralo kvalitetna javna ulaganja. U skladu s planom ulaganja za Europu potrebno je poboljšati rizično financiranje, stvoriti bolje okruženje za ulaganja i razviti bolje strukturirane i vidljivije projekte ulaganja kako bi ulaganja počela jače pridonositi rastu i otvaranju novih radnih mjesta. Komisija je već na europskoj razini provela niz reformi kako bi potaknula ulaganja, primjerice prijedlogom u okviru Solventnosti II. Službe Komisije ujedno su osigurale i detaljnu identifikaciju glavnih izazova za ulaganja u svakoj državi članici¹³. Među njima su regulatorne i administrativne prepreke, javna nabava, oporezivanje, pravosudni sustavi, pristup financijskim sredstvima i okviri stečajnog postupka, obrazovanje i vještine i sektorski propisi. Osim toga, Komisija je identificirala potrebu za pristupom većem broju raznovrsnijih izvora financiranja i potrebu za širenje prioriteta izvan tradicionalne infrastrukture kako bi oni obuhvaćali i ljudski kapital i s njime povezana socijalna ulaganja.

---

¹³ SWD (2015) 400.

Ulaganja još uvijek nisu postala jak pokretač oporavka.¹⁴ Države članice se potiču da osiguraju okruženje koje će poticati ulaganja – uklanjanjem uskih grla, većom regulatornom predvidljivošću, jačanjem jedinstvenog tržišta, identificiranjem stabilnog portfelja projekata i osiguravanjem koordinacije i planiranja na svim razinama uprave. U većini država članica još uvijek se osjeća negativan učinak financijske krize na ulaganja dok su se kod nekih dogodili pomaci u relativnoj ravnoteži između javnih ulaganja i privatnih ili poslovnih ulaganja. Irska je primjer države članice u kojoj, nakon velikog i teškog postupka prilagodbe, središnju ulogu u gospodarskom oporavku imaju jaka privatna ulaganja.

Fondovi EU-a i dalje imaju ključnu ulogu u nizu država članica. U Bugarskoj, Češkoj, Estoniji, Hrvatskoj, Latviji, Litvi, Mađarskoj, Malti, Poljskoj, Portugalu, Rumunjskoj, Sloveniji i Slovačkoj velik udio u ulaganjima čine sredstva iz fondova EU-a. Komisija blisko surađuje s državama članicama na poboljšavanju upravljanja sredstvima iz fondova i načina na koji ih se ulaže. Stope apsorpcije mogu se povećati jačanjem administrativnih kapaciteta nacionalnih i regionalnih uprava te tehničkom pomoći, čime se također pridonosi optimalnoj kombinaciji sredstava iz različitih fondova EU-a.

U višegodišnjem financijskom okviru za razdoblje 2014. – 2020. europski strukturni i investicijski fondovi blisko su povezani s ciljevima strategije Europa 2020. i s makroekonomskim izazovima koji su prepoznati u preporukama po državama članicama. Osim razina apsorpcije, važno je osigurati da se sredstva iz fondova EU-a upotrebljavaju na najučinkovitiji način u pogledu rješavanja gospodarskih i socijalnih izazova u državama članicama. Zbog kašnjenja u planiranju primjene sredstava iz fondova potrebno je trenutačno uložiti dodatne napore kako bi se osiguralo brže i jednostavnije isplate. Neke države članice još uvijek moraju zadovoljiti ex-ante uvjete jer bi Komisija u suprotnom mogla obustaviti međuplaćanja za prioritete tih programa. Financiranje u okviru Europskog fonda za strateška ulaganja, Obzora 2020., Instrumenta za povezivanje Europe (uključujući više od 4,1 milijardi EUR samo za prometni sektor) i sredstava iz drugih fondova EU-a s kojima se izravno upravlja dodatni su izvor financija uz europske strukturne i investicijske fondove te je te mogućnosti potrebno kombinirati na optimalan način. U okviru europskih strukturnih i investicijskih fondova državama članicama se u razdoblju od 2014. do 2020. stavlja na raspolaganje više od 450 milijardi EUR namijenjenih za financiranje pametnog i održivog rasta, konkurentnosti i kohezije.

Unatoč određenom napretku, u mnogim državama članicama i dalje postoje prepreke ulaganjima u nekim ključnim sektorima. To se pogotovo odnosi na usluge, mrežne industrije i građevinarstvo. Relativno povoljno poslovno okruženje u državama članicama kao što su Estonija i Ujedinjena Kraljevina poticajno djeluje na ulaganja. Međutim, za niz država članica svojstvene su prepreke ulaganjima u obliku administrativnog opterećenja, birokracije, neučinkovite javne uprave, pravne nesigurnosti ili promjenjivih zakonodavnih okruženja te nedostatka transparentnosti koje otežava borbu protiv korupcije. U nekoliko su država članica utvrđeni komplicirani ili dugotrajni postupci za velike projekte. Zbog njih mogu nastati prepreke ulasku na tržište ili uspostavi poslovnog nastana, npr. u sektoru maloprodaje i profesionalnih usluga. Ulaganja u nekim državama članicama također koči težak pristup financiranju.

---

¹⁴ Europska komisija, Europska ekonomska prognoza, zima 2016.

Ponovna uspostava kreditiranja realnog gospodarstva

Financijski sektor nastavio je ublažavati kreditne uvjete. Unatoč smanjenom rastu kredita u državama članicama u kojima je u tijeku razduživanje, kretanja u ponudi kredita su pozitivna. Prema anketi o kreditiranju koju je Europska središnja banka provela u siječnju 2016.¹⁵ banke su izvijestile o nastavku neto ublažavanja kriterija za odobravanje kredita poduzećima i kućanstvima za kupnju kuće te potrošačkih kredita. Konkurencija je ostala glavni čimbenik koji pokreće ublažavanje kriterija za odobravanje kredita poduzećima. Banke su nastavile ublažavati uvjete za nove kredite za sve kategorije kredita, pogotovo za poduzeća. Napredak koji je postignut u jačanju banaka ujedno omogućuje ublaženje kreditnih uvjeta.

Došlo je do određenog napretka u poboljšanju pristupa financiranju. Nekoliko je država članica uspostavilo ili ojačalo inicijative za poboljšanje pristupa financiranju. Mađarska je pokrenula program financiranja za rast. Pokrenuto je i nekoliko inicijativa za poboljšanje pristupa financiranju za mala i srednja poduzeća, pogotovo povlačenjem sredstava iz fondova EU-a. Primjerice, Portugal je u okviru europskih strukturnih fondova i nacionalnih fondova osigurao resurse za ulaganja u vlasnički kapital i rizični kapital. Malta kombinira lokalno osigurana sredstva sa sredstvima iz EU fondova kako bi malim i srednjim poduzećima osigurala porezne odbitke, bespovratna sredstva ili financijska jamstva.

Okviri stečajnog postupka poboljšali su se u više država članica. Hrvatska je revidirala zakonodavstvo o stečajnim postupcima za poduzeća i fizičke osobe. Irska je u okvir stečajnog postupka uvela promjene čiji je cilj povećanje uporabe osobnog stečaja i bankrota. Španjolska je uvela novi okvir postupka osobnog stečaja i uspostavila veću fleksibilnost u pogledu postupka stečaja poduzeća i izvansudskih postupaka. Cipar je donio nove zakonske okvire za ovršne postupke i stečaj kako bi skratio potrebno vrijeme i smanjio troškove prisilne naplate kolateralna za kredit te istovremeno potaknuo disciplinirano otplaćivanje.

5.2. Rad na strukturnim reformama radi modernizacije gospodarstava

U Godišnjem pregledu rasta za 2016. Komisija je naglasak stavila na učinkovitu koordinaciju među državama članicama u cilju veće produktivnosti i poboljšanja konvergencije; potrebe za održavanjem ravnoteže između fleksibilnosti i sigurnosti politika tržišta rada i potrebe za integriranim i konkurentnijim tržištima proizvoda i usluga.

Zapošljavanje i socijalna politika

Zaposlenost je u porastu u EU-u i u europodručju. Nezaposlenost se, uključujući i nezaposlenost mladih, smanjuje. Istovremeno je u 2015. dugoročna nezaposlenost još uvijek bila u porastu u odnosu na 2014. iako je tokom godine primijećeno postupno smanjenje. Dugoročna nezaposlenost odnosi se na 10,5 milijuna ljudi i čini 48 % ukupne nezaposlenosti. Nezaposlenost mladih iznosi 20 %, što znači da je četiri i pol milijuna mladih nezaposleno. U nekim državama članicama mnogi mladi napuštaju zemlju. U Grčkoj, Španjolskoj, Hrvatskoj i Italiji nezaposlenost mladih iznosi 40 % ili više. Osim toga, u nekim državama članicama velik je broj mladih koji nisu zaposleni ne školuju se i ne osposobljavaju, a taj broj iznosi 20 % u Bugarskoj i Italiji.

---

¹⁵ Europska središnja banka, Anketa o bankovnom kreditiranju u europodručju, četvrto tromjesečje 2015., siječanj 2016.

Kako bi se ojačao konkurentski položaj EU-a i dalje je važno da se u srednjoročnom razdoblju realne plaće nastave kretati u skladu s produktivnošću. Neke države nastoje ojačati prilagodljivost svojih tržišta rada i olakšati rast poduzeća. Tim nastojanjima bila su obuhvaćena uklanjanja nekih pravila o pragovima za poduzeća i poboljšanje predvidljivosti ishoda radnih sporova, što poduzećima može olakšati zapošljavanje. Iako je došlo do ukupnog usklađivanja kretanja plaća s razinama produktivnosti u EU-u, u nekoliko država članica napredak u tom području je ograničen. U skladu s preporukama po državama članicama za 2015. u Finskoj su za razdoblje 2014. – 2015., a u Španjolskoj za razdoblje 2015. – 2017. sklopljeni međusektorski sporazumi o ograničavanju plaća. U Irskoj su uvedeni novi mehanizmi za određivanje minimalne plaće, a u Njemačkoj je uvedena obvezna nacionalna minimalna plaća.

Potrebno je uložiti dodatne napore kako bi se uklonila segmentacija tržišta rada. Smanjivanjem regulatornog jaza između ugovora o radu na neodređeno vrijeme i nestandardnih ugovora može se olakšati prelazak na ugovore o radu na neodređeno vrijeme i potaknuti stabilno zapošljavanje čime bi se poslodavce i zaposlenike poticalo na ulaganja u vještine i cjeloživotno učenje. S reformama u tom smjeru nastavilo se u 2015. u skladu s preporukama po državama članicama, pogotovo u državama u kojima postoji znatna dvojnost tržišta rada kao što su Italija i Poljska. Italija je u sklopu sveobuhvatne reforme tržišta rada pojednostavnila ugovorne aranžmane i postupke u radnom zakonodavstvu te je smanjila opseg ponovnog zapošljavanja nakon neopravdanog otpuštanja.

Jamstvo za mlade, koje se primjenjuje već treću godinu, daje rezultate. Situacija za mlade u EU-u se popravlja, a pojačana su nastojanja u pogledu bržeg zapošljavanja nakon završenog školovanja, uključujući ranu aktivaciju i informiranje onih koji nisu zaposleni, ne školuju se i ne osposobljavaju. Među glavnim rezultatima su poboljšano informiranje, bolje prilagođena pomoć javnih službi za zapošljavanje mladima, poboljšani dizajn aktivnih instrumenata tržišta rada za mlade i jača usredotočenost na kvalitetno naukovanje. Ubrzale su se reforme u kontekstu jamstva za mlade, pogotovo u državama članicama suočenima sa znatnim izazovima kao što su Italija i Portugal te u državama članicama koje primaju financijsku pomoć EU-a uz pomoć koje su se mogle suočiti s inovativnim mjerama i strukturnim reformama velika opsega.

Iako je postignut napredak u zapošljavanju nezaposlenih, potrebne su dodatne reforme aktivnih politika tržišta rada. Niz država članica kao što su Španjolska, Francuska, Latvija i Finska pokrenule su nove aktivne mjere kojima je cilj pomoći dugoročno nezaposlenima. Italija počinje reformu upravljanja aktivnim politikama tržišta rada i jačanje povezanosti s pasivnim politikama. Međutim, potrebno se suočiti s nekim drugim izazovima, kao što su nedovoljna koordinacija zapošljavanja i socijalnih službi, nedovoljna uključenost i partnerstvo s poslodavcima, relativno niske stope sudjelovanja u mjerama aktivne politike tržišta rada i njihovo nedovoljno financiranje. Osim toga, neke države ne provode individualne pristupe na temelju izrade profila, odgovarajućih vještina ili intenzivnog savjetovanja. Preporukom o integraciji dugoročno nezaposlenih na tržište rada koju je Vijeće donijelo u prosincu 2015.¹⁶ državama članicama nude se smjernice o tome kako pojačati nastojanja u pogledu rješavanja dugoročne nezaposlenosti.

Na siromaštvo je potrebno reagirati sveobuhvatnim odgovorom u području politika. Neke države članice poduzele su ili poduzimaju mjere u pogledu socijalne pomoći i pogotovo adekvatnosti minimalnog prihoda i/ili

---

¹⁶ Dokument Vijeća 14361/15.

njegove pokrivenosti. S obzirom na to da potporu dohotku treba kombinirati s dobrim usklađivanjem s tržištem rada, uvode se i različiti financijski i nefinancijski poticaji kako bi se olakšao povratak na tržište rada. Među njima su i osmišljavanje sustava naknada za nezaposlenost u Danskoj i Italiji te povlastica uz zaposlenje na Malti. Kako bi se uspostavila ravnoteža između ciljeva smanjenja siromaštva i povećanja sudjelovanja na tržištu rada, neke države članice, kao što je Ujedinjena Kraljevina, pokušavaju razne naknade obuhvatiti općim sustavom. Zbog zabrinutosti u pogledu učinka povećanog broja djece zahvaćene siromaštvom neke su države članice pojačale odgovarajuće socijalne naknade. U relevantnim državama članicama postignut je ograničeni napredak u uključivanju Roma.

Posebnu je pozornost potrebno posvetiti uspješnoj integraciji migranata i izbjeglica u nekim državama članicama. Veliki priljev migranata i izbjeglica prošle godine veliki je izazov za mnoge države članice i za EU. Međutim, on isto tako predstavlja i priliku, pogotovo za države članice koje prolaze kroz demografske promjene. Iskustvo stečeno prilikom ranijih priljeva izbjeglica pokazuje da bi oni mogli imati više poteškoća pri integraciji na tržište rada nego što to imaju prosječni državljani trećih zemalja. Za uspješnu integraciju potrebni su, među ostalim, rana ocjena vještina, brzo priznavanje kvalifikacija i odgovarajuće jezično osposobljavanje kako bi im se osiguralo ran i učinkovit pristup tržištu rada, zdravstvenoj zaštiti i stanovanju. S obzirom na veliki udio djece i mladih (otprilike 26 %) potrebno je da se posebno brzo prilagode obrazovni sustavi kako bi ponudili prilagođene programe za stjecanje osnovnih i jezičnih znanja. Nadalje, posebnu je pažnju potrebno posvetiti uspješnoj integraciji žena.

Rezultati obrazovnog sustava i sustava osposobljavanja u mnogim su državama članicama još uvijek izvor zabrinutosti. Iako se udio djece koja rano prekidaju školovanje smanjio na prosječnih 11,1 %, devet država članica još uvijek nije postiglo glavni cilj strategije Europa 2020. da se taj udio smanji na 10 %. Tim strukturnim slabostima ugrožava se potencijal Europe za rast. Mnoge države članice razvijaju strategije stjecanja vještina i provode strukturne reforme svojeg obrazovnog sustava. Češka je provela reformu višeg obrazovanja, a Bugarska je donijela Zakon o predškolskom i školskom obrazovanju kojim se daje konsolidirani pravni okvir za poboljšanje kvalitete i jednakosti obrazovanja na osnovnoškolskoj i srednoškolskoj razini. Italija je uvela reformu školstva kojom je povećala autonomiju škola, uvela promjene u plaće učitelja tako da im se dio plaće temelji na zaslugama i poboljšala sustav zapošljavanja učitelja.

Potrebno je dodatno smanjiti porezno opterećenje na rad. Mnoge su države članice poduzele mjere za smanjenje oporezivanja rada. Primjerice, Estonija i Francuska poduzele su mjere za smanjenje oporezivanja rada osoba s niskim osobnim dohotkom. Nadalje, neke države članice za koje su svojstvene visoke stope nezaposlenosti, kao što su Belgija, Španjolska i Italija provele su reforme oporezivanja rada. Međutim, porezni klin na rad, a pogotovo na niske dohotke, i dalje je velik u nekoliko država članica te se čak i povećao u nekim državama.

Poslovno okruženje i mrežne industrije

Regulatorno okruženje kojim se potiče poslovanje i zapošljavanje potaknut će privatna ulaganja. Poboljšanje praksi javne uprave, uklanjanje korupcije, uvođenje transparentnosti te lagano i predvidljivo zakonodavstvo pridonose povećanju konkurentnosti, rasta i otvaranja radnih mjesta. U tom je smislu ostvaren napredak. Italija je poduzela mjere za daljnje reforme i ubrzanje ovršnih postupaka zbog stečaja. Francuska je nastavila raditi na ambicioznom programu pojednostavnjenja koji se sada sastoji od više od 600 mjera, od kojih je otprilike jedna trećina već provedena. Hrvatska je postigla napredak u poboljšavanju predstečajnog i stečajnog okvira za poslovne subjekte. Malta je uvela niz novih tehnoloških i postupovnih

sustava kako bi se smanjilo birokraciju i odgode na građanskim sudovima. U Latviji je ostvaren znatan napredak u pogledu okvira za posredovanje i arbitraže. Kvaliteta, neovisnost i učinkovitost pravosudnih sustava i dalje su izazov za neke države članice, čak i ako je ostvaren napredak u reformi pravosuđa u Italiji, Latviji i Sloveniji.

Još ima prostora za smanjenje birokracije te jačanje administrativne učinkovitosti i regulatorne kvalitete. Kašnjenja u postupcima licenciranja i dalje su znatna te više od dvije trećine država članica i dalje novoosnovanim poduzećima naplaćuje naknade veće od 100 EUR, odnosno gornje granice predložene u Aktu o malom poduzetništvu. Strukturne reforme često kasne zbog nedostatka kapaciteta za njihovu provedbu i zbog nestabilnih institucijskih struktura. Učinkovitost javnih ulaganja često umanjuju nedostaci u pogledu ocjene projekta, nabave, provedbe i slabe koordinacije među raznim razinama uprave. Mnogim državama članicama pružanje naprednih i dobro integriranih usluga e-uprave za poslovne subjekte i dalje je izazov.

Javnu je nabavu i dalje potrebno poboljšavati. Za neke države članice nedostaci u području javne nabave jedan su od glavnih izvora nepravilnosti otkrivenih pri revizijama uporabe sredstava iz europskih strukturnih i investicijskih fondova. Oni otežavaju ulaganja i pravilno funkcioniranje jedinstvenog tržišta. Javna nabava je ujedno područje u kojem ima razloga za zabrinutost zbog korupcije.

Ulaganjima u energetske i prometne mreže pridonosi se integraciji i boljem funkcioniranju tržišta i boljoj sigurnosti opskrbe te su ona neophodna za prelazak na gospodarstvo s niskim udjelom ugljika. Dovršenje električnih i plinskih spojnih vodova između Španjolske i Francuske će primjerice biti ključno za osiguranje sigurnosti opskrbe i poboljšavanje funkcioniranja energetskih tržišta. Ulaganja u kapacitet za prijenos električne energije te plinski spojni vodovi prema baltičkim državama i među baltičkim državama isto tako napreduju u cilju integriranja tih država članica u europske mreže i energetska tržišta. Nedavnim dovršetkom električnih veza između tri baltičke države i Poljske, Finske i Švedske stopa međupovezanosti dosegla je 25 %, pri čemu su i dalje u tijeku daljnja ulaganja u međusobno povezivanje baltičkih država. Španjolska je uspostavila fond za poboljšavanje kopnenog pristupa pomorskim lukama.

Za modernizaciju gospodarstva EU-a potrebno je ukloniti infrastrukturne nedostatke digitalnih komunikacijskih mreža. Očekivano povećanje potražnje u pogledu visoko kvalitetnih komunikacijskih mreža ne bi trebalo biti usporeno kasnim reakcijama u pogledu opskrbe. Unatoč znatnim nastojanjima na poboljšanju pokrivenosti komunikacijskih infrastrukturnih mreža nove generacije u nekim državama članicama biti će teško ispuniti ciljeve Digitalne agende u pogledu sveobuhvatne pokrivenosti mrežama sljedeće generacije s brzinom od 30 Mbps ili većom do 2020.

Reforme tržišta proizvoda i usluga

Broj ograničenja u sektoru usluga i dalje je velik u mnogim državama članicama EU-a. Na temelju najnovijih procjena Komisije objavljenima uz objavu Strategije jedinstvenog tržišta¹⁷ pokazalo se da regulatorna ograničenja imaju negativan učinak na ulaganja, rast i zapošljavanje.

---

¹⁷ COM (2015) 550.

Praćenje situacije u okviru europskog semestra u tom području pokazuje da se reforme isplate. OECD¹⁸ je procijenio da bi se strukturnim reformama koje su uvedene u Italiji 2012. u roku od pet godina od njihova uvođenja BDP trebao povećati za 1,5 postotnih bodova. Mnoge su od tih reformi bile rezultat preporuka koje je Italija dobila u kontekstu europskog semestra. Druge su reforme još brže dale vidljive rezultate. Kao odgovor na preporuke dane Španjolskoj 2012. uvedene su brze licencije za otvaranje komercijalnih objekata što je dovelo do je otvaranja 7 000 novih objekata u prvoj polovini 2013.

Izješća po državama članicama pokazuju pozitivan, ali i dalje spor napredak u reformama tržišta usluga u mnogim državama članicama. Doprinos sektora poslovnih usluga produktivnosti proizvodnje i drugih sektora usluga ključan je za modernizaciju gospodarstva EU-a. Zbog razine i broja ograničenja koja prevladavaju na tržištima profesionalnih poslovnih usluga, posebno u području inženjeringa, računovodstva, arhitekture i pravnih usluga, tim je područjima potrebno posvetiti posebnu pažnju.

Reforme u području profesionalnih usluga mogu donijeti opipljive rezultate, ali je napredak posebno spor. Na temelju preporuka iz 2011. Slovenija je u 2012. donijela program kojem je cilj ukinuti propise kojima su regulirane pojedine profesije. Daljnje preporuke izdane su u idućim godinama, što je dovelo do sadašnjeg potpunog ukidanja propisa kojima su regulirane profesije ili pojednostavnjenja pristupa profesijama u nekoliko sektora (građevina, maloprodaja, turizam). Poljska je 2012. započela postupak i opsežan postupak reforme u području reguliranih profesija. Reformom je obuhvaćeno 248 profesija te su za većinu njih postojeće prepreke djelomično ukinute, dok su za njih 70 ograničenja u potpunosti ukinuta. Poljska je treću i zadnju fazu ove reforme o ukidanju propisa uvela 2015. Slijedom preporuke o pravnim uslugama iz 2014. Irska je ostvarila znatan napredak do kraja 2015. donošenjem zakonodavstva o otvaranju tih tržišta.

Građevinski sektor može znatno pridonijeti konsolidaciji oporavka, ali potrebne su reforme. Oporavak sektora nakon krize spor je i težak, a reforme bi pridonijele njegovoj reaktivaciji, iako se kao referentnu vrijednost ne bi trebalo uzimati neodržive razine koje su postojale prije krize. Komisija je 2015. provela detaljna preispitivanja prepreka u sektoru građevinarstva, a njima je potvrđeno da tu postoje znatne razlike među državama članicama.

Zadnjih godina izdane su preporuke po državama članicama koje se odnose na sektor građevinarstva kako bi se uklonilo regulatorna ograničenja u Danskoj, Njemačkoj, Litvi, Poljskoj, Slovačkoj i Švedskoj. Dosadašnji je napredak ograničen. Od lipnja 2015. novim su Zakonom o građevini u Poljskoj pojednostavnjene administrativne obveze u području građevinarstva. Međutim time su riješena samo neka pitanja. U Švedskoj je imenovano istražno povjerenstvo čiji je zadatak istražiti i smisliti prijedloge o poboljšanju tržišnog natjecanja u sektoru izgradnje stambenih objekata i sektoru građevinskih materijala. U Slovačkoj je u rujnu 2015. donesena izmjena Zakona o građevini kako bi se pojednostavnilo administrativne postupke za dobivanje dozvola za uporabu zemljišta i građevinskih dozvola.

Veći stupanj reformi radi smanjenja regulatornih prepreka u sektoru maloprodaje imao bi znatan pozitivan učinak. Tržišna struktura i dinamika ulaganja poboljšali bi se povećanim pritiscima konkurentnosti koji bi uslijedili nakon smanjenja prepreka, što bi dovelo do ulaska na tržište učinkovitijih i inovativnijih poduzeća. Potrošači bi imali koristi od nižih cijena, veće raznolikosti, inovativnosti i veće kvalitete, čime bi se stimulirala potrošnja.

---

¹⁸ OECD, Italija. Strukturne reforme: učinak na rast i zapošljavanje. Veljača 2015.

Općenito, države članice ostvarile su određeni napredak u poboljšanju regulatornog okruženja u sektoru maloprodaje, ali potrebna su daljnja nastojanja. Posebice je potrebno poboljšati uvjete uspostave poslovnog nastana. Finska je ukinula zakon kojim se regulira radno vrijeme te su izmjenama planiranja uporabe zemljišta poduzeti neki koraci kako bi se poboljšali uvjeti zasnivanja poslovnog nastana u sektoru maloprodaje. U Španjolskoj su reformom u sektoru maloprodaje iz 2014. uspostavljeni temelji za poboljšanje uvjeta uspostave poslovnog nastana i uvjeta poslovanja. Međutim, koristi od ove reforme odrazit će se u praksi tek nakon što autonomne pokrajine donesu potrebne provedbene akte.

U izvješćima po državama članicama ističe se i potreba za daljnjim reformama koje su usmjerene na smanjenje prepreka na tržištima proizvoda. Italija je prošlih godina provela reforme kako bi smanjila tržišna ograničenja i povećala tržišno natjecanje liberalizacijskim paketom iz 2012. i novijim planom privatizacije te zakonom o tržišnom natjecanju. Očekuje se da bi se u 2020. povećanim tržišnim natjecanjem u sektorima energetike i telekomunikacija te planom privatizacije BDP mogao povećati za gotovo 0,2 %. U nekim državama članicama još uvijek je relativno visoka razina regulatornog opterećenja za tržište proizvoda u sektorima kao što su električna energija, plin, telekomunikacije, poštanske usluge, željeznički i cestovni prijevoz.

Reforme država članica za poboljšanje učinkovitosti u uporabi resursa i u pokretanju kružnijeg gospodarstva pridonijet će poticanju ulaganja. Nekoliko država članica uvodi mjere u tom smjeru. Programi kružnog gospodarstva uspostavljeni su u Belgiji i u Nizozemskoj. Portugal je donio Predanost zelenom rastu, čime se određuje opsežan raspon mjera kojima se potiče prijelaz na zeleno gospodarstvo s učinkovitijom uporabom resursa i niskim udjelom ugljika.

Inovacije

Inovacije su pokretač modernizacije gospodarstva, njima se privlače ulaganja i potiče gospodarski rast. Za stvaranje uvjeta za inovacije potrebna je kombinacija financijskih poticaja i bolje povezanosti između poslovnog sektora i akademske zajednice. Kako bi se poticalo istraživanje, razvoj i inovacije, sve veći broj država članica naglasak stavlja na neizravne mjere potpore kao što su porezni poticaji. Primjerice, Poljska je početkom 2016. uvela nove porezne poticaje za istraživanje i razvoj. Postoje i nove porezne olakšice za fondove za prodaju dionica kvalificiranih društava, za koje se očekuje da će potaknuti financiranje inovativnih poduzeća vlasničkim kapitalom. Estonija je pokrenula inicijative za poticanje inovacija u javnoj nabavi i osigurala financiranje za nekoliko tehnoloških centara i sustav bonova za inovacije kojim se malim i srednjim poduzećima omogućuje suradnja sa sveučilištima i stručnim centrima. Međutim, povezanost između akademske zajednice, istraživanja i poslovnih inovacija potrebno je ojačati u mnogim državama članicama, pogotovo u onima u kojima je ukupni rezultat u području inovacija nedavno stagnirao ili se čak i pogoršao, te u drugima čiji rezultati bitno zaostaju za rezultatima predvodnika inovacija, unatoč nedavno ostvarenom djelomičnom napretku.

5.3. Odgovorne fiskalne politike

Iako su se ukupni proračunski deficiti zadnjih godina znatno smanjili te se predviđa njihovo daljnje smanjivanje, nekoliko država članica ne ispunjava zahtjeve u okviru Pakta o stabilnosti i rastu. Predviđa se postupan pad udjela duga u BDP-u s najviše

vrijednosti dosegnute 2014. Smanjenje deficita u razdoblju od 2015. do 2017. uglavnom je potaknuto gospodarskim oporavkom i nižim rashodima za kamate, dok su ostale stavke prihoda i rashoda općenito ekspanzivne. Kao posljedica toga, očekuje se blagi porast strukturnog deficita u europodručju te njegova stabilizacija u EU-u nakon godina stalnog poboljšavanja. Fiskalne politike trebalo bi ocijeniti s obzirom na dvostruki cilj dugoročne održivosti javnih financija i potrebe za poticanjem umjerenog oporavka.

Rast bi se mogao potaknuti tako što se stvaraju prihodi i rashodi koji pozitivno utječu na rast. Potrebno je dodatno smanjiti porezno opterećenje rada. Na temelju ostvarenog napretka u suzbijanju utaje poreza i poboljšanju porezne uprave, potrebni su dodatni naponi za postizanje pravednijih i učinkovitijih poreznih sustava, uklanjanje čimbenika koji destimuliraju otvaranje novih radnih mjesta, davanje prednosti rashodima kojima se potiče rast te za očuvanje produktivnih javnih ulaganja. U tom pogledu planirano daljnje smanjenje udjela javnih ulaganja u BDP-u u razdoblju 2015. – 2017. pokazuje da su potrebni dodatni naponi.

Okvir 1. Ažurirani podaci o nadzoru u okviru Pakta o stabilnosti i rastu

U procjeni nacrtu proračunskih planova država članica europodručja za 2016., objavljenoj u studenome 2015., Komisija je navela da u slučaju četiri države članice (Španjolska, Italija, Litva i Austrija¹⁹), ti planovi predstavljaju rizik od neusklađenosti s odredbama Pakta o stabilnosti i rastu. Za sedam država članica (Belgija, Irska, Francuska, Latvija, Malta, Slovenija i Finska) utvrđeno je da su uglavnom u skladu sa zahtjevima, dok su Njemačka, Estonija, Luksemburg, Nizozemska i Slovačka u skladu sa zahtjevima za 2016. Zbog nacionalnih izbora u listopadu 2015. i vremena potrebnoga za formiranje nove vlade Portugal nije dostavio svoj nacrt proračunskog plana do utvrđenoga roka, već tek 22. siječnja 2016.

Nakon finalizacije proračunâ za 2016. većine države članica Komisijina zimska prognoza 2016. osnova je za ocjenu mjere u kojoj su države članice uzele u obzir mišljenja Komisije o njihovim nacrtima proračunskih planova te ispunile obveze koje su preuzele u Euroskupini.

- Predviđa se da Španjolska nije ostvarila svoj ciljni ukupni deficit za 2015. te da neće ostvariti pravovremeno i održivo smanjenje do 2016., a ne ostvaruje se ni preporučeni fiskalni napor.
- U pogledu Belgije, Finske i Italije Komisija nastavlja pomno pratiti njihovu usklađenost s kriterijem duga te ističe važnost nastavka čvrste provedbe usklađenosti sa strukturnim prilagodbama preporučenima u okviru Pakta. Komisija će u svibnju ponovno ocijeniti situaciju na temelju podataka o rezultatima u 2015., predstojećih programa stabilnosti te Komisijine proljetne prognoze 2016.
- Portugal je dostavio svoj nacrt proračunskog plana 22. siječnja 2016. U svojem mišljenju o nacrtu proračunskog plana Komisija smatra da postoji rizik od neusklađenosti vladinih planova s odredbama Pakta o stabilnosti i rastu te je pozvala nadležna tijela da poduzmu potrebne mjere u okviru nacionalnog proračunskog postupka kako bi se osigurala usklađenost proračuna za 2016. s Paktom o stabilnosti i rastu. Komisija će u svibnju ponovno ocijeniti situaciju na temelju nacionalnog programa reformi Portugala.

Komisija će pratiti proračunska kretanja svih država članica u kontekstu europskog semestra na temelju nacionalnih programa reformi i programa stabilnosti ili konvergencije, koji se moraju dostaviti do sredine travnja, te će u svibnju izdati svoje preporuke i prema potrebi poduzeti druge postupovne korake u okviru Pakta.

Izvješća po državama članicama uključuju i ocjenu odgovora država članica na preporuke u kojima su pozvane na jačanje institucijske i dugoročnije dimenzije svojih fiskalnih politika.

Fiskalne institucije i upravljanje te dugoročna održivost javnih financija

¹⁹ U slučaju Austrije utvrđeno je da je nacrt proračunskog plana uglavnom u skladu sa zahtjevima, nakon korekcije zbog planiranih dodatnih troškova povezanih s iznimnim priljevom izbjeglica i migranata.

Mnoge države članice poduzele su mjere za jačanje raznih aspekata svojih fiskalnih okvira. Postignut je napredak na putu prema jačim nacionalnim fiskalnim okvirima, koji su ključni za postizanje i održavanje odgovarajućih fiskalnih politika. Bugarska je donijela zakone kojima se utvrđuju uvjeti za ispravak odstupanja; Hrvatska je uložila određene napore za poboljšanje točnosti proračunskog planiranja te strožu kontrolu rashoda; Portugal je proveo dodatnu reformu Okvirnog zakona o proračunu, Slovenija je donijela provedbeno zakonodavstvo za ustavno pravilo o proračunskom saldu, a Cipar je donio Zakon o fiskalnoj odgovornosti i proračunskom sustavu kojim se predviđa sveobuhvatan i transparentan zakonski okvir za dobre proračunske prakse. Nadalje, u većini država članica uspostavljene su ili ojačane neovisne fiskalne institucije za praćenje primjene nacionalnih fiskalnih pravila i fiskalnih planova. Češka i Poljska zasad su jedine države članice koje nisu donijele propise za uspostavu fiskalnih vijeća.

Komisija preispituje prijenos propisa iz tzv. „Fiskalnog ugovora”²⁰, čija je svrha jačanje usklađenosti nacionalnih fiskalnih okvira i fiskalnog okvira na europskoj razini te poticanje jačeg osjećaja vlastite odgovornosti u državama članicama. Komisija provodi savjetovanja s ugovornim strankama kako bi im dala mogućnost da prije donošenja njezina izvješća u 2016. dostave svoje primjedbe na njezine nalaze, kako je predviđeno člankom 8. stavkom 1. Ugovora o stabilnosti, koordinaciji i upravljanju u ekonomskoj i monetarnoj uniji.

Predviđeni rast rashoda povezanih sa starenjem stanovništva mogao bi srednjoročno ili dugoročno predstavljati rizik za održivost javnih financija. Stanovništvo EU-a, osobito europodručja, ubrzano stari. Tijekom sljedeća četiri desetljeća očekuje se smanjenje radno sposobnog stanovništva po prosječnoj stopi od 0,4 % godišnje. Starenje stanovništva izravno utječe na javne financije u obliku rashoda za mirovine, zdravstvenu skrb i dugoročnu skrb. Ako se ne poduzmu korektivne mjere, više od polovine država članica suočit će se sa srednjim ili visokim izazovima u pogledu održivosti.²¹ U mnogim je državama postignut dobar napredak te su od početka krize smanjeni izazovi u pogledu dugoročne održivosti, posebno zbog provedenih mirovinskih reformi i nedavne fiskalne konsolidacije. Međutim preostaju znatni izazovi u pogledu predviđenih kretanja rashoda povezanih sa starenjem stanovništva.

Različit napredak država članica u reformi mirovinskih sustava. U prošlogodišnjim preporukama po državama članicama mirovinski sustav prepoznat je kao dugoročni izazov za niz država članica (Belgija, Bugarska, Hrvatska, Litva, Luksemburg, Malta, Austrija, Poljska, Portugal, Rumunjska i Slovenija). Belgija je donijela zadnji dio mirovinske reforme dogovorene 2014., konkretno, povećanje zakonske dobi za umirovljenje na 66 godina u 2025. i na 67 u 2030. U Finskoj je parlament donio mirovinsku reformu u studenome 2015. Konkretno, najniža prihvatljiva dob za starosnu mirovinu postupno će se do 2025. povećavati do 65 godina života. Od 2027. najniža prihvatljiva dob za starosnu mirovinu bit će povezana s očekivanim životnim vijekom, tako da će odnos vremena provedenoga u radnom odnosu i onoga provedenog u mirovini biti na razini iz 2025. Očekuje se da će u Francuskoj sporazum sklopljen među socijalnim partnerima u listopadu 2015. dovesti do poboljšanja financijske situacije sustava dopunskog mirovinskog osiguranja.

U preporukama po državama članicama utvrđeno je da zdravstveni sustavi nekoliko država članica zahtijevaju posebnu pozornost. Države članice različito napreduju u pogledu reforme zdravstvenih sustava u cilju osiguranja učinkovitosti i povoljnog pristupa

---

²⁰ tj. fiskalni dio Ugovora o stabilnosti, koordinaciji i upravljanju u ekonomskoj i monetarnoj uniji.

²¹ Za ocjenu izazova u pogledu fiskalne održivosti vidi izvješće Europske komisije (2016.) o fiskalnoj održivosti za 2015., „Fiscal Sustainability Report 2015”, European Economy, Institutional papers, str. 18.

uslugama. Irska, Španjolska i Rumunjska poduzele su mjere za kontrolu rashoda za lijekove. Rumunjska je postigla napredak u ispravljanju neučinkovitosti uporabe resursa, a Irska je napredovala u provedbi financiranja temeljenog na aktivnosti. Slovačka je ojačala „seleksijsku” ulogu liječnika opće prakse te svoje financijske revizije i informacijski sustav. Češka radi na poboljšanju učinkovitosti bolnica, ugovorne transparentnosti između osiguravatelja i pružatelja usluga te centralizacije postupaka javne nabave. Reforme pokrenute u nizu država članica potrebno je nastaviti i produbiti kako bi se osigurala održiva financijska osnovica za zdravstvene sustave te odgovarajući pristup učinkovitoj zdravstvenoj skrbi.

6. SLJEDEĆI KORACI

Nakon rasprava u Vijeću i šireg dijaloga s Europskim parlamentom, socijalnim partnerima i dionicima, Europsko vijeće podržalo je preporuke za ekonomsku politiku europodručja na svojem sastanku održanom od 18. do 19. veljače 2016.

O analizi izloženoj u izvješćima po državama članicama raspravljat će se na bilateralnim sastancima s državama članicama. Potpredsjednici Komisije i povjerenici posjetit će države članice kako bi se susreli s vladama, nacionalnim parlamentima, socijalnim partnerima i drugim dionicima.

Očekuje se da će se države članice posvetiti utvrđenim izazovima u svojim nacionalnim programima reformi, te u programima stabilnosti ili konvergencije, koji će se objaviti i dostaviti Komisiji do sredine travnja. Komisija je pozvala države članice da pri pripremi nacionalnih programa blisko surađuju s nacionalnim parlamentima i socijalnim partnerima.

DODATAK 1. – INTEGRIRANI NADZOR MAKROEKONOMSKIH I FISKALNIH NERAVNOTEŽA

	Rezultati detaljnih preispitivanja za 2016. u okviru postupka zbog makroekonomskih neravnoteža²²	Pakt o stabilnosti i rastu (SRC: srednjoročni cilj / EDP: postupak u slučaju prekomjernog deficita)²³	Napomene, uključujući promjene nastale od 8. ožujka 2016.
BE	Bez neravnoteža	Preventivni dio SRC još nije ostvaren; podložno prijelaznom pravilu o dugu ²⁴	Izlazak iz postupka zbog makroekonomskih neravnoteža
BG	Prekomjerne neravnoteže	Preventivni dio SRC još nije ostvaren	
CZ		Preventivni dio SRC ostvaren	
DK		Preventivni dio SRC još nije ostvaren	
DE	Neravnoteže	Preventivni dio Premašen SRC; podložno pravilu o dugu	
EE	Bez neravnoteža	Preventivni dio Premašen SRC	
IE	Neravnoteže	Korektivni dio Prekomjerni deficit, rok za smanjenje: 2015. SRC još nije ostvaren; podložno prijelaznom pravilu o dugu ²⁵	
EL		Korektivni dio Prekomjerni deficit, rok za smanjenje: 2016.	U posebnom programu financijske pomoći
ES	Neravnoteže	Korektivni dio Prekomjerni deficit, rok za smanjenje: 2016.	Neovisna fiskalna preporuka zbog rizika za pravovremeno smanjenje
FR	Prekomjerne neravnoteže	Korektivni dio Prekomjerni deficit, rok za smanjenje: 2017.	
HR	Prekomjerne neravnoteže	Korektivni dio Prekomjerni deficit, rok za smanjenje: 2016.	
IT	Prekomjerne neravnoteže	Preventivni dio	

²² Za kategorije „neravnoteže” i „prekomjerne neravnoteže” potrebno je posebno praćenje koje će se prilagođavati ovisno o težini izazova.

²³ Kategorizacija na temelju procijenjenih rezultata za 2016., koji se odražavaju u Komisijinoj zimskoj prognozi 2016.

²⁴ Pravilo o dugu: ako se ne poštuje referentna vrijednost od 60 % za udio duga u BDP-u, na predmetnu državu članicu primjenjuje se postupak u slučaju prekomjernog deficita, nakon što su uzeti u obzir svi relevantni čimbenici te utjecaj gospodarskog ciklusa, te ako se jaz između razine duga i referentne vrijednosti od 60 % ne smanji za 1/20 godišnje (prosječno smanjenje tijekom trogodišnjeg razdoblja). Prijelazno pravilo o dugu: svakoj državi članici u postupku u slučaju prekomjernog deficita odobrava se trogodišnje razdoblje nakon što počne smanjenje prekomjernog deficita za postizanje usklađenosti s pravilom o dugu. To ne znači da se tijekom tog razdoblja uopće ne primjenjuje pravilo o dugu, s obzirom na to da bi države članice tijekom tog prijelaznog razdoblja trebale dostatno napredovati prema usklađenosti. Negativna ocjena napretka prema usklađenosti s referentnim mjerilom za dug ostvarenoga tijekom prijelaznog razdoblja mogla bi potaknuti pokretanje postupka u slučaju prekomjernog deficita.

²⁵ Podložno obustavi odluke o postupku u slučaju prekomjernog deficita na temelju podataka o rezultatima za 2015.

		SRC još nije ostvaren; podložno pravilu o dugu	
CY	Prekomjerne neravnoteže	Korektivni dio Prekomjerni deficit, rok za smanjenje: 2016.	U posebnom programu financijske pomoći do 31. ožujka 2016.
LV		Preventivni dio SRC još nije ostvaren	
LT		Preventivni dio SRC još nije ostvaren	
LU		Preventivni dio Premašen SRC	
HU	Bez neravnoteža	Preventivni dio SRC još nije ostvaren; podložno pravilu o dugu	Izlazak iz postupka zbog makroekonomskih neravnoteža
MT		Preventivni dio SRC još nije ostvaren; podložno pravilu o dugu	
NL	Neravnoteže	Preventivni dio SRC još nije ostvaren; podložno prijelaznom pravilu o dugu	
AT	Bez neravnoteža	Preventivni dio SRC još nije ostvaren; podložno prijelaznom pravilu o dugu	
PL		Preventivni dio SRC još nije ostvaren	
PT	Prekomjerne neravnoteže	Korektivni dio Prekomjerni deficit, rok za smanjenje: 2015. SRC još nije ostvaren; podložno prijelaznom pravilu o dugu	
RO	Bez neravnoteža	Preventivni dio SRC još nije ostvaren	Izlazak iz postupka zbog makroekonomskih neravnoteža
SI	Neravnoteže	Korektivni dio Prekomjerni deficit, rok za smanjenje: 2015. SRC još nije ostvaren; podložno prijelaznom pravilu o dugu	
SK		Preventivni dio SRC još nije ostvaren	
FI	Neravnoteže	Preventivni dio SRC još nije ostvaren; dug iznad referentne vrijednosti od 60 % BDP-a	
SE	Neravnoteže	Preventivni dio SRC ostvaren	
UK	Bez neravnoteža	Korektivni dio Prekomjerni deficit, rok za smanjenje: 2016. –2017.	Izlazak iz postupka zbog makroekonomskih neravnoteža

(Stanje na dan 8. ožujka 2016.)

DODATAK 2. – NAPREDAK KA OSTVARENJU CILJEVA STRATEGIJE EUROPA 2020.

Ciljevi strategije Europa 2020. za EU	Podaci za 2010.	Najnoviji dostupni podaci	U 2020., na temelju novih kretanja
1. Povećanje stope zaposlenosti stanovništva u dobi od 20 do 64 g. na najmanje 75 %	68,6 %	69,2% (2014.) 70,5 % (treće tromjesječje 2015.)	Nije vjerojatno ostvarenje cilja
2. Povećanje kombiniranih javnih i privatnih ulaganja u istraživanje i razvoj na 3 % BDP-a	1,93 %	2,03 % (2014.)	Nije vjerojatno ostvarenje cilja
3a. Smanjenje emisija stakleničkih plinova za najmanje 20 % u odnosu na razine iz 1990.	smanjenje od 14,3 %	smanjenje od 23 % (2014.)	Vjerojatno je ostvarenje cilja
3b. Povećanje udjela obnovljive energije u konačnoj potrošnji energije na 20 %	12,8 %	16 % (2014.)	Vjerojatno je ostvarenje cilja
3c. Pomak ka povećanju energetske učinkovitosti od 20 %	povećanje od 5,6 % (za primarnu energetska potrošnju)	povećanje od 15,7 % (2014.)	Vjerojatno je ostvarenje cilja
4a. Smanjenje stope prekida školovanja na manje od 10 %	13,9 %	11,2 % (2014.)	Vjerojatno je ostvarenje cilja
4b. Povećanje udjela stanovništva u dobi od 30 do 34 g. sa završenim visokim obrazovanjem na najmanje 40 %	33,8 %	37,9 % (2014.)	Vjerojatno je ostvarenje cilja
5. Smanjenje broja osoba koje su suočene s rizikom od siromaštva i socijalne isključenosti za najmanje 20 milijuna	povećanje od 1,4 milijuna (u odnosu na baznu godinu 2008.)	povećanje od 4,5 milijuna (2014.)	Nije vjerojatno ostvarenje cilja

DODATAK 3. – REZULTATI DETALJNOG PREISPITIVANJA PREMA DRŽAVAMA ČLANICAMA

Belgija ne bilježi makroekonomske neravnoteže. Uz slabe rezultate u području izvoza i konkurentnosti prisutna je visoka javna zaduženost, što može otežati napredovanje. Međutim, nedavna kretanja upućuju na stabilizaciju udjelâ na izvoznom tržištu i smanjenje rasta plaća. Unatoč povišenoj javnoj zaduženosti koja ne pokazuje znakove stabilnog smanjenja, što upućuje na slabosti, čini se da su kratkoročni rizici ograničeni. Nedavne mjere politike uključuju ograničavanje plaća i smanjenje doprinosa za socijalno osiguranje. Kako bi se osiguralo trajno ispravljanje neravnoteža, potrebne su strukturne reforme okvira za određivanje plaća. Fiskalni napor potreban za osiguravanje dugoročne održivosti javnih financija teže je ostvariti u kontekstu slabog nominalnog rasta.

Bugarska bilježi prekomjerne makroekonomske neravnoteže. Gospodarstvo je obilježeno preostalim slabostima u financijskom sektoru i visokom korporativnom zaduženosti u kontekstu visoke nezaposlenosti. Iako su se likvidnost i profitabilnost bankarskog sektora poboljšale, pouzdanija ocjena sektora može se temeljiti samo na nadolazećem preispitivanju kvalitete imovine i testovima otpornosti na stres. Dodatno se povećala dugoročna nezaposlenost u kontekstu pitanja prilagodbe povezanih s napetostima na tržištu rada, a neusklađenost vještina otežava otvaranje radnih mjesta. Plan reforme i razvoja nadzora banaka tek se mora u potpunosti provesti, a poboljšanje učinkovitosti stečajnog postupka ostaje izazov, pri čemu su u pripremi zakonodavni prijedlozi. Osim toga, potrebno je riješiti slabosti nebankarskog sektora.

Njemačka bilježi makroekonomske neravnoteže. Velik i dugotrajan suficit tekućeg računa od prekogranične je važnosti te je odraz prekomjerne štednje i smanjenja ulaganja u privatnom i javnom sektoru. Smanjena domaća ulaganja kočice potencijalni rast, a pretjerano oslanjanje na vanjsku potražnju podrazumijeva makroekonomske rizike u kontekstu smanjene inozemne potražnje. Iako se donekle poboljšala privatna potrošnja, čini se da neće biti jednostavno ojačati ulaganja. Došlo je do pada javnih ulaganja unatoč raspoloživom fiskalnom prostoru i povoljnim uvjetima financiranja, a mjere poduzete za povećanje javnih ulaganja nedostatne su za popunjavanje nedostatka infrastrukturnih ulaganja. Potrebno je daljnje djelovanje kako bi se poboljšali uvjeti za privatno ulaganje, uključujući reformu uslužnog sektora i povećanje učinkovitosti poreznog sustava.

Estonija ne bilježi makroekonomske neravnoteže. Sve veći jedinični troškovi rada mogli bi izložiti zemlju gubitcima konkurentnosti, ali predviđa se usporavanje njihova rasta s obzirom na rast produktivnosti i manji rast realnih plaća. Došlo je do velikog rasta cijena stambenih nekretnina, iako u skladu s kretanjima prihoda, te se očekuje da će se stambena ponuda prilagoditi oporavku potražnje. Ipak bi daljnje povećanje cijena moglo predstavljati rizik za realno gospodarstvo, što zahtijeva pozornost. Potrebno je pojačati napore u okviru politika kako bi se potaknuli produktivnost i izvoz s višom dodanom vrijednošću, a nastojanja u pogledu povećanja ponude radne snage i smanjenja pritisaka na plaće još su u početnoj fazi. Provedeno je nekoliko makrobonitetnih politika čiji učinak na cijene stambenih nekretnina tek treba ocijeniti.

Irska bilježi makroekonomske neravnoteže. Visoke razine neto vanjskih obveza te javnog i privatnog duga slabe su točke, unatoč poboljšanjima. Neto vanjske obveze bilježe nagli pad s obzirom na veliki suficit tekućeg računa i povećanje konkurentnosti. Zbog povoljnih uvjeta za rast javni i privatni dug počeli su se smanjivati. Banke su dobro dokapitalizirane te se poboljšava njihova profitabilnost. Smanjuju se visoke razine loših kredita. Unatoč snažnom oporavku cijena nekretnina u 2014., nema jasnih naznaka precijenjenosti. Ipak je

gospodarstvo i dalje izloženo mogućim znatnim cikličkim promjenama i vanjskim šokovima. Poduzet je širok skup mjera politike, osobito tijekom programa financijske pomoći, kako bi se riješili ključni izazovi u smislu oporavka bankarskog sektora, stečajnih okvira, tržišta stambenih nekretnina i fiskalne održivosti.

Španjolska bilježi makroekonomske neravnoteže. Visoke razine neravnoteža u obliku vanjskog i unutarnjeg duga, javnog i privatnog, i dalje su slabe točke u kontekstu visoke nezaposlenosti te imaju prekogranični učinak. Unatoč poboljšanju salda tekućeg računa i troškovne konkurentnosti ne očekuje se da će neto vanjske obveze ubrzo dosegnuti razumnu razinu. Razduživanje privatnog sektora dobro napreduje, te je sad potpomognuto povoljnim uvjetima za rast, ali javni dug i dalje raste. Poduzete su mjere u financijskom sektoru, okvirima za stečaj poduzeća i osobni stečaj te zakonodavstvu u području zaštite radnih mjesta. Ipak je potrebno daljnje djelovanje, osobito u pogledu postupka određivanja plaća, inovacija i vještina te usklađenosti s Paktom o stabilnosti i rastu.

Francuska bilježi prekomjerne makroekonomske neravnoteže. Visoki javni dug, zajedno sa slabijim rastom produktivnosti i konkurentnosti, mogli bi upućivati na rizike u budućnosti koji bi mogli imati prekogranični učinak. Javni dug neprestano raste, a nedavna kretanja ne upućuju na pravi uzlet konkurentnosti i produktivnosti. Iako je došlo do povećanja profitnih marži, ne predviđa se oporavak ulaganja prije 2017. Poduzete su mjere politike radi smanjenja poreznog klina na rad, a nedavno su u okviru politika preuzete snažnije obveze. Međutim, i dalje je ključna učinkovita provedba strukturnih reformi, uključujući u pogledu sustava određivanja plaća i regulatornih prepreka rastu poduzeća, a treba poduzeti i sveobuhvatniju reviziju potrošnje.

Hrvatska bilježi prekomjerne makroekonomske neravnoteže. Slabe točke povezane su s visokom razinom javnog, korporativnog i vanjskog duga u kontekstu visoke nezaposlenosti. Skromnim gospodarskim oporavkom trebalo bi se olakšati razduživanje korporativnog sektora, a poboljšanje salda tekućeg računa trebalo bi doprinijeti smanjenju vanjskih obveza, ali očekuje se nastavak rasta javnog duga. Bankarski sektor i dalje bilježi visoku razinu loših kredita i nisku profitabilnost. Potrebni su jači naponi u cilju konsolidacije te poboljšanja u fiskalnom upravljanju. Iako su poduzete mjere za poboljšanje stečajnog okvira i povećanje fleksibilnosti tržišta rada, i dalje su znatni nedostaci u okviru politika, za što su potrebne posebne mjere politika, osobito u pogledu upravljanja poduzećima u državnom vlasništvu, učinkovitosti javne uprave i rješavanja loših kredita.

Italija bilježi prekomjerne makroekonomske neravnoteže. Visok državni dug i dugotrajna slaba dinamika produktivnosti upućuju na rizike u budućnosti koji bi mogli imati prekogranični učinak. Unatoč umjerenom rastu plaća, zbog pogoršavanja dinamike produktivnosti konkurentnost je i dalje slaba, zbog čega je ograničena prilagodba jediničnih troškova rada. Sporo rješavanje loših kredita opterećuje bilance banaka. Visoka dugoročna nezaposlenost negativno utječe na izgled za rast. Za smanjenje javnog duga bili bi potrebni viši primarni suficiti i dugotrajani nominalni rast u budućnosti. Poduzete su mjere politike u cilju reforme institucija tržišta rada, rješavanja pitanja loših kredita, javne uprave, pravosuđa i obrazovanja. I dalje ima nedostataka u okviru politika, osobito u pogledu privatizacija, okvira za kolektivno pregovaranje, revizije potrošnje, mjera za otvaranje tržišta, oporezivanja i borbe protiv korupcije.

Cipar bilježi prekomjerne makroekonomske neravnoteže. Za njega su, u kontekstu visoke nezaposlenosti, svojstveni veliki privatni, javni i vanjski dug. Slabih točaka još uvijek ima i u financijskom sektoru, koji je opterećen lošim kreditima koji čine gotovo 50 % svih kredita.

Programom makroekonomske prilagodbe, koji je dovršen u ožujku 2016., omogućena je kontrola ekonomskih rizika i neravnoteža. Ciljevi fiskalne konsolidacije u okviru tog programa ostvareni su te je predviđeno jačanje skromnog gospodarskog oporavka na temelju cikličkih čimbenika. No ulaganja i potencijalni rast i dalje su skromni, a ranije nastali dugovi se ne smanjuju. Potrebno je nastaviti s provedbom strukturnih i fiskalnih reformi kako bi se osiguralo održivi rast, javne financije i razduživanje privatnog sektora. Kako bi se smanjilo broj loših kredita bit će potrebno uložiti veće napore u restrukturiranje dugova te učinkovito upotrebljavanje okvira za stečaj i ovršne postupke.

Mađarska ne bilježi makroekonomske neravnoteže. Iako su velike potrebe povezane s produljenjem roka otplate vanjskog duga i udio loših kredita i dalje izvori zabrinutosti, smanjeni su rizici povezani s vanjskim i unutarnjim obvezama. Primjetno smanjenje neto vanjskih obveza potaknuto je velikim suficitima tekućeg i kapitalnog računa. Kreditni tokovi prema privatnom sektoru i dalje su niski u kontekstu niske profitabilnosti banaka. Poduzete su mjere politike kako bi regulatorno okruženje postalo predvidljivije u financijskom sektoru, kako bi se smanjilo porezno opterećenje banaka, smanjio udio duga u stranoj valuti i uveli programi subvencioniranog kreditiranja. Tek se očekuje učinak tih nedavnih mjera na bankovno kreditiranje. Nadalje, preostaju nedostaci u okviru politika u pogledu netroškovne konkurentnosti, produktivnosti i sveukupnog poslovnog okruženja.

Nizozemska bilježi makroekonomske neravnoteže. Velik i dugotrajan suficit tekućeg računa ima prekogranični učinak. Taj suficit uglavnom odražava strukturne značajke gospodarstva i postavke politika u pogledu nefinancijskih društava. Sektor kućanstava obilježava vrlo veliki dug i potrebe razduživanja. Zbog poboljšanih cikličkih uvjeta suficit tekućeg računa neznatno se smanjio od 2013., ali razduživanje kućanstava doprinosi visokoj razini suficita tekućeg računa. Poduzete su mjere u cilju potpore postupku razduživanja kućanstava, ali je njihova provedba spora. Očekuje se da će se paketom poreznih mjera pojačati potrošnja i time doprinijeti smanjenju suficita u 2016.

Austrija ne bilježi makroekonomske neravnoteže. Izloženost austrijskih banaka u inozemstvu i krediti u stranoj valuti upućuju na mogućnost prelijevanja negativnih učinaka, i u pogledu kapitalnih pozicija banaka i izgleda ostvarivanja dobiti. Ipak, inozemna izloženost banaka smanjena je, a očekuje se da će poboljšana kapitalizacija i mjere za smanjenje rizika postupno poticati kreditni kapacitet bankarskog sektora. Restrukturiranje financijskih institucija utjecalo je na javne financije, ali sada napreduje bez potrebe za dodatnom javnom potporom. Mjerama nadzora pojačana je sposobnost podnošenja rizika i otpornost domaćeg bankarskog sektora te su poboljšani lokalni izvori financiranja i kvaliteta imovine inozemnih djelatnosti. Udjeli na izvoznom tržištu smanjili su se, ali nakon godina gubitaka počeli su se stabilizirati.

Portugal bilježi prekomjerne makroekonomske neravnoteže. Visoke razine neto vanjskih obveza, privatnog i javnog duga te visok udio loših kredita slabe su točke u kontekstu visoke nezaposlenosti. Tekući račun prilagodio se i bilježi mali suficit. Zaduženost kućanstava smanjila se, ali korporativni dug i dalje otežava uspješnost poduzeća. Očekuje se postupan pad javnog duga s vrlo visoke razine. Poduzete su mjere politike u pogledu financijskog sektora, pristupa financiranju, stečajnih postupaka, funkcioniranja tržišta rada, obrazovanja i dugoročne financijske održivosti. Međutim, i dalje ima nedostataka u okviru politika u pogledu tržišta proizvoda i usluga, restrukturiranja korporativnog duga, fiskalnih pitanja i pojedinih područja tržišta rada.

Rumunjska ne bilježi makroekonomske neravnoteže. Rizici su povezani s visokom razinom neto vanjskih obveza, slabim točkama bankarskog sektora i procikličkom fiskalnom politikom

u kombinaciji sa snažnim rastom plaća. U kontekstu pojačanog oporavka neto vanjske obveze znatno su se smanjile. Uz potporu Komisije poduzete su mjere u cilju jačanja financijskog sektora. Bankarski sektor sad je dobro kapitaliziran i likvidan, ali nekoliko zakonodavnih inicijativa o kojima se trenutačno raspravlja predstavlja rizik za njegovu stabilnost. Povećane su plaće u javnom sektoru i minimalna plaća te su provedeni porezni rezovi. To predstavlja rizik da će fiskalna politika postati prociklička.

Slovenija bilježi makroekonomske neravnoteže. Slabe točke uključuju slabosti u bankarskom sektoru, korporativnu zaduženost i fiskalne rizike. Vanjske se obveze smanjuju, bankarski se sektor stabilizirao, a slabe točke u korporativnom sektoru rješavaju se s pomoću operativnog i financijskog restrukturiranja. Pritisci za razduživanje smanjuju se, ali još uvijek opterećuju korporativno ulaganje i izgleda za oporavak. Administrativno opterećenje i dalje koči poslovno okruženje. Poduzete su mjere politike u pogledu korporativnog upravljanja „lošim bankama” te je ostvaren znatan napredak u pogledu upravljanja poduzećima u državnom vlasništvu. S druge strane, ostvaren je ograničen napredak u smanjenju administrativnog opterećenja, a strategija o stranim izravnim ulaganjima tek se mora u potpunosti provesti. Potrebno je daljnje djelovanje kako bi se osiguralo održivo smanjenje duga.

Finska bilježi makroekonomske neravnoteže. Finska bilježi gubitke konkurentnosti povezane sa slabljenjem ključnih sektora i poduzeća te bržim rastom plaća od rasta produktivnosti, što je dovelo do naglog smanjenja salda tekućeg računa. Privatni dug je visok, što može biti slaba točka, unatoč zdravom financijskom sektoru. Troškovna konkurentnost postupno se počela poboljšavati, a pad udjelâ na izvoznom tržištu usporio je, dok se saldo tekućeg računa kreće prema suficitu. Očekuje se da će pritisci za razduživanje ostati ograničeni. Socijalni partneri složili su se oko umjerenog povećanja plaća te su pokrenute inicijative za oživljavanje rasta u sektorima visoke tehnologije i za poticanje izvoza. Nedavnim mjerama povezanim s hipotekama kućanstava mogao bi se ograničiti rast zaduženosti kućanstava.

Švedska bilježi makroekonomske neravnoteže. Visok i rastući dug kućanstava povezan s visokim i rastućim cijenama stambenih nekretnina u kontekstu pozitivnih kreditnih tokova predstavlja rizik od nepravilnog ispravljanja neravnoteža s posljedicama za realno gospodarstvo i bankarski sektor. Nije došlo do korekcije cijena stambenih nekretnina, a trenutačni pokretači rasta cijena stambenih nekretnina vjerojatno će kratkoročno ostati prisutni. Poduzete su mjere politike u makrobonitenoj domeni, što bi ipak moglo biti nedovoljno. Sveukupno gledajući, i dalje su prisutni nedostaci u okviru politika u području oporezivanja povezanoga sa stambenim nekretninama, otplate hipotekarnih kredita, funkcioniranja stambene ponude i tržišta najma nekretnina.

Ujedinjena Kraljevina ne bilježi makroekonomske neravnoteže. Slabe bi točke mogle biti visok dug sektora kućanstava i povišene razine cijena stambenih nekretnina te veliki deficiti tekućeg računa. Ipak, ukupna bilanca kućanstava vrlo je dobra, a od 2014. došlo je istovremeno do pada razina duga kućanstava i rasta cijena stambenih nekretnina. Nadalje, rizici povezani s visokim deficitom tekućeg računa ublaženi su povoljnim institucionalnim okvirom i niskim obvezama u stranoj valuti, a s uklanjanjem nepovoljnih cikličkih uvjeta očekuje se smanjenje deficita. Nekoliko vladinih inicijativa tek treba ostvariti konkretan učinak na neravnotežu između stambene ponude i potražnje.